

Strasbourg, 13.3.2018
COM(2018) 130 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU IN
EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU**

Spremljanje izvajanja evropskega stebra socialnih pravic

{SWD(2018) 67 final}

1. Uvod

Predsednik Juncker je v **govoru o stanju v Uniji** 9. septembra 2015 predlagal vzpostavitev evropskega stebra socialnih pravic¹, ki bi upošteval spreminjajoče se razmere v evropskih družbah in na področju dela.

Po obširnem javnem posvetovanju leta 2016, pri katerem so sodelovali državljani, socialni partnerji, civilna družba, države članice in institucije EU², so Evropski parlament, Svet in Komisija 17. novembra 2017 na **socialnem vrhu za pravična delovna mesta in rast v Göteborgu**³ skupaj razglasili evropski steber socialnih pravic.

Evropski steber socialnih pravic je zasnovan kot **vodilo za obnovljeno pozitivno konvergenco** k boljšim delovnim in življenjskim razmeram v Evropski uniji. Določa dvajset bistvenih načel in pravic na področju enakih možnosti in dostopa do trga dela, pravičnih delovnih pogojev ter socialne zaščite in vključenosti.

Evropski svet je 14. decembra 2017 potrdil ugotovitve s socialnega vrha in poudaril, da **bi bilo treba evropski steber socialnih pravic izvajati tako na ravni Unije kot držav članic** ob upoštevanju njihovih pristojnosti. Obenem je Komisijo pozval, naj predlaga ustrezno spremljanje izvajanja⁴. S tem sporočilom se Komisija odziva na ta poziv in začrtuje pot naprej.

¹ https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_sl.

² Komisija je 8. marca 2016 predstavila prvi oris evropskega stebra socialnih pravic in odprla javno posvetovanje. Prejela je več kot 16 500 spletnih odgovorov in skoraj 200 dokumentov o stališčih. Posvetovanje se je zaključilo 23. januarja 2017 s konferenco „Skupaj naprej“. V okviru posvetovanja je Evropski parlament 19. januarja 2017 sprejel resolucijo o stebri (2016/2095(INI)). Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel 25. januarja 2017 (SOC/542-01902-00-01-ac), Odbor regij pa 11. oktobra 2016 (CDR 2868/2016).

³ <http://www.socialsummit17.se/>.

⁴ Evropski svet je 14. decembra 2017 poudaril: „Sodelujoči na socialnem vrhu v Göteborgu so opozorili, da je treba na prvo mesto postaviti ljudi, na podlagi skupne zaveze in uveljavljenih pristojnosti nadaljevati razvoj socialne razsežnosti Unije ter s prizadevanji na vseh ravneh, tudi na ravni socialnih partnerjev, spodbujati konvergenco. V prvi fazi bi bilo treba: na ravni Unije in držav članic ob ustreznem upoštevanju njihovih pristojnosti izvajati evropski steber socialnih pravic; Komisija naj predlaga ustrezno spremljanje (...).“

2. Nadaljnji razvoj evropskega stebra socialnih pravic

Vzpostavitev evropskega stebra socialnih pravic je del širše razprave o **prihodnosti Evrope**, ki jo je Komisija začela z belo knjigo z dne 1. marca 2017⁵. Vprašanje, kako okrepiti in posodobiti evropski socialni model ob upoštevanju temeljnih sprememb, kot so nove tehnologije, globalizacija in staranje prebivalstva, je eno od ključnih vprašanj iz bele knjige ter razmislekov Komisije o socialni razsežnosti Evrope⁶ in izkoriščanju globalizacije⁷.

Na **vrhu v Rimu** ob 60. obletnici EU so voditelji ponovno poudarili zavezo za socialno Evropo⁸. V tej širši razpravi evropski steber socialnih pravic predstavlja **mejniki** pri grajenju in utrjevanju socialne Evrope ter referenčno točko **na poti do Sibiu**, kjer se bodo voditelji EU sestali maja 2019, da bodo oblikovali zaključke o prihodnosti EU pred naslednjimi volitvami v Evropski parlament.

Uresničevanje evropskega stebra socialnih pravic je bilo vedno zamišljeno kot **skupna politična zaveza in odgovornost**. Institucije EU, države članice, javni organi, socialni partnerji in organizacije civilne družbe na vseh ravneh imajo pri tem ključno vlogo, seveda v okviru svojih pristojnosti.

Na ravni EU je Komisija v celoti zavezana k **vključevanju prednostnih nalog evropskega stebra socialnih pravic v vse politike EU**. V ta namen že uporablja obstoječa orodja in postopke, prav tako pa je v okviru pristojnosti EU predstavila več pobud, od katerih morata nekatere sozakonodajalca EU še sprejeti.

Komisija je prav tako odločena **podpreti države članice, socialne partnerje in organizacije civilne družbe pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic** na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Delovni dokument služb Komisije, objavljen skupaj s tem sporočilom, opisuje pravni okvir, vloge posameznih akterjev na nacionalni ravni in ravni EU ter že sprejete ukrepe v zvezi z vsakim od načel evropskega stebra socialnih pravic⁹.

Spremljanje izvajanja evropskega stebra socialnih pravic je ključno za zagotavljanje oprijemljivega napredka na terenu. S tem sporočilom Komisija kot dopolnitev že sprejetih in prihodnjih pobud na ravni EU predlaga **okrepljeno spremljanje izvajanja evropskega stebra socialnih pravic v okviru evropskega semestra za usklajevanje politik**. To je mogoče doseči:

⁵ COM(2017) 2025.

⁶ COM(2017) 206.

⁷ COM(2017) 240.

⁸ V Rimski izjavi s 25. marca 2017 so voditelji EU razglasili: „V teh spreminjajočih se časih in zavedajoč se pomislekov naših državljanov, se zavezujemo, da bomo uresničevali rimsko agendo in si prizadevali za: ... socialno Evropo: Unijo, ki bo na podlagi trajnostne rasti spodbujala ekonomski in socialni napredek, pa tudi kohezijo in zблиževanje, obenem pa ohranjala celovitost notranjega trga; Unijo, ki bo upoštevala različnost nacionalnih sistemov in ključno vlogo socialnih partnerjev; Unijo, ki bo spodbujala enakost med ženskami in moškimi ter pravice in enake priložnosti za vse; Unijo, ki se bo borila proti brezposelnosti, diskriminaciji, socialni izključenosti in revščini; Unijo, kjer bodo mladi deležni najboljše izobrazbe in usposabljanja ter bodo lahko študirali in našli zaposlitev po vsej celine; Unijo, ki bo ohranjala našo kulturno dediščino in spodbujala kulturno raznolikost.“

⁹ SWD(2018) 67.

- ▶ z upoštevanjem prednostnih nalog evropskega stebra socialnih pravic pri analizi sprejetih ukrepov in doseženega napredka na nacionalni ravni,
- ▶ z zagotavljanjem tehnične pomoči, podpiranjem primerjalnih analiz in spodbujanjem izmenjave dobrih praks med državami članicami in zainteresiranimi stranmi
- ▶ ter s pregledovanjem uspešnosti na področju zaposlovanja in socialnih zadev na podlagi novega pregleda socialnih kazalnikov, s čimer se podpira širši postopek pozitivne konvergence.

3. Izvajanje stebra na ravni EU

Odkar je ta Komisija leta 2014 začela svoj mandat, so socialne prednostne naloge v središču njenega programa. Vsebina in cilj evropskega stebra socialnih pravic temeljita na številnih pobudah na področju zaposlovanja in socialnih zadev, ki jih je Komisija predstavila v zadnjih letih, med katerimi so zlasti¹⁰:

- ▶ spodbujanje **novega začetka za socialni dialog**, ki odraža zavezo Komisijo k tesnemu sodelovanju s socialnimi partnerji na vseh ravneh;
- ▶ predlog za **evropski akt o dostopnosti**, katerega cilj je izboljšati delovanje notranjega trga dostopnih proizvodov in storitev z odpravo ovir, ki so posledica različnih nacionalnih zakonodaj, ter tako olajšati poslovanje podjetij in prinesiti koristi invalidom in starejšim v EU;
- ▶ predlog direktive za večjo **preglednost in predvidljivost delovnih pogojev**, ki izboljšuje informiranost delavcev o njihovih pravicah in hkrati določa minimalne zahteve za izboljšanje delovnih pogojev;
- ▶ revizija **direktive o napotitvi delavcev**, ki uveljavlja načelo „enakega plačila za enako delo v istem kraju“ ter tako vzpostavlja enake konkurenčne pogoje in preprečuje nepošteno konkurenco na notranjem trgu;
- ▶ nova predlagana zakonodaja za posodobitev **koordinacije sistemov socialne varnosti**, ki zlasti pomaga zagotavljati, da delavci, ki izkoristijo pravico do prostega gibanja, ne izgubijo pravic socialne varnosti;
- ▶ predlog direktive o **usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja staršev in oskrbovalcev** za posodobitev obstoječega pravnega okvira z uvedbo očetovskega in oskrbovalskega dopusta, krepitev pravic do starševskega dopusta in razširitvijo pravic delavcev, da zahtevajo prožne ureditve dela;
- ▶ akcijski načrt za obdobje 2017–2019 za odpravljanje **razlike v plačah med spoloma**, ki vsebuje več aktivnosti za obravnavanje temeljnih razlogov; pregled različnih zakonodajnih aktov na področju **zdravja in varnosti pri delu**, s katerim se posodablja in dopolnjujejo določbe o zaščiti delavcev pred tveganji za zdravje, povezanimi z delom, vključno z izpostavljenostjo rakotvornim snovem;
- ▶ različni ukrepi za zagotavljanje pravočasnega dostopa do cenovno dostopnega in kakovostnega preventivnega in kurativnega **zdravstvenega varstva**, vključno z

¹⁰

https://ec.europa.eu/commission/sites/betapolitical/files/social_dimension_of_europe_overview_of_initiatives_en.pdf.

evropskimi referenčnimi mrežami, ki od lanskega novembra ljudem z redkimi boleznimi omogočajo dostop do diagnosticiranja in zdravljenja po vsej EU;

- ▶ krepitev in uvajanje **jamstva za mlade** v pomoč mladim, da hitro preidejo v zaposlitev, izobraževanje ali usposabljanje;
- ▶ predstavitev širokega nabora pobud v okviru **novega programa znanj in spretnosti**, katerega cilj je več ljudi opremiti z boljšimi znanji in spretnostmi;
- ▶ različne pobude za spodbujanje dostopa do kakovostnega in vključujočega izobraževanja, usposabljanja in vseživljenjskega učenja kot del oblikovanja **evropskega izobraževalnega prostora**;
- ▶ na področju **izobraževanja in usposabljanja** si je Komisija zadala bolj ambiciozne cilje glede zmanjšanja deleža učencev s slabšim uspehom in tistih, ki zgodaj opustijo šolanje, ter razmišlja o novih ciljih na področjih digitalnih kompetenc in podjetništva¹¹.

Med 22 pravnimi akti, predlaganimi na področju zaposlovanja in socialnih zadev od novembra 2014, jih je bilo 10 sprejetih, 12 pa jih morata Svet in/ali Evropski parlament še potrditi. Kot je razvidno iz skupne izjave Evropskega parlamenta, Sveta in Komisije, bo prednostna naloga v naslednjih mesecih **zaključiti zakonodajne predloge v obravnavi** ter se **osredotočiti na uresničevanje in izvajanje** novih pobud na terenu.

Poleg tega je Komisija socialne prednostne naloge vključila na različna področja in tako potrdila pomen socialne razsežnosti pri vseh svojih dejavnostih. Na primer:

- ▶ pri **evropskem semestru** za usklajevanje politik je Komisija večji poudarek namenila socialnim prednostnim nalogam in jih izenačila z ekonomskimi cilji v središču letnega cikla ekonomskega upravljanja, pri čemer letošnji cikel prvič upošteva tudi prednostne naloge evropskega stebra socialnih pravic¹²;
- ▶ v okviru **kohezijske politike** so socialne prednostne naloge deležne široke podpore evropskih strukturnih in investicijskih skladov na področjih, kot so dostop do trga dela, socialna vključenost in izobraževanje. Drugi **programi in instrumenti financiranja**, kot sta Evropski sklad za prilagoditev globalizaciji in Sklad za evropsko pomoč najbolj ogroženim, podpirajo tiste, ki jih je prizadelo prestrukturiranje podjetij ali jim grozi hudo materialno pomanjkanje;
- ▶ **naložbeni načrt za Evropo** („Junckerjev načrt“): Evropski sklad za strateške naložbe (EFSI) lahko finančno podpre socialno infrastrukturo in opremo ter strateške naložbe v socialna podjetja¹³;

¹¹ COM(2017) 673 final.

¹² Prim. Letni pregled rasti za leto 2018 (COM(2017) 690 final) in Sporočilo o oceni napredka pri strukturnih reformah in preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij ter rezultatih poglobljenih pregledov (COM(2018) 120).

¹³ Taki projekti so že bili deležni podpore EFSI, in sicer v pričakovani skupni vrednosti naložb več kot 10,5 milijarde EUR. V okviru dela EFSI za infrastrukturo in inovacije je bilo potrjenih že 18 projektov, ki naj bi skupaj mobilizirali več kot 6 milijard EUR naložb. Med njimi so gradnja, širitev ali obnova šol in univerz, ambulanz in bolnišnic ter cenovno dostopnih stanovanj v lokalnih skupnostih. V okviru dela EFSI za mala in srednja podjetja pričakovana skupna vrednost naložb, mobiliziranih v socialnem sektorju, znaša 4,5 milijarde

- ▶ v okviru **energetske unije** sveženj „Čista energija za vse Evropejce“, ki ga je predlagala Komisija, namenja velik poudarek odjemalcem energije in krepí prizadevanja za zagotovitev, da bi bil prehod na čisto energijo socialno pravičen in da nihče ne bi bil zapostavljen. Poleg tega sveženj določa nov pristop k zaščiti ranljivih odjemalcev, kar vključuje tudi pomoč državam članicam pri zmanjšanju stroškov energije za odjemalce s podpiranjem energijsko učinkovitih naložb. To je vodilo tudi k ustanovitvi evropske opazovalnice za energijsko revščino;
- ▶ v okviru **enotnega digitalnega trga** je Komisija določila cilje povezljivosti za leto 2025, da bi pomagala zagotoviti razpoložljivost visokozmogljivih širokopasovnih povezav celotni družbi, pri čemer je posebno pozornost namenila območjem, ki zaostajajo, kot so podeželska in oddaljena območja, ter se ob tem močno osredotočila na razvoj digitalnih spretnosti. Prav tako želi s pobudo WiFi4EU prebivalcem in obiskovalcem omogočiti brezplačen brezžični dostop do interneta na javnih mestih. Poleg tega predlagani Evropski zakonik o elektronskih komunikacijah vsebuje določbe za zagotovitev cenovne dostopnosti elektronskih komunikacijskih storitev (vključno s širokopasovnimi) kot dela univerzalne storitve;
- ▶ na področju **prometne politike** sveženj o mobilnosti „Evropa v gibanju“ vsebuje širok nabor pobud, ki bodo med drugim zagotovile ustrezne delovne pogoje. EU trenutno prav tako pregleduje zakonodajo o pravicah potnikov, da bi bil osebam z omejeno mobilnostjo omogočen enak dostop do prevoznih storitev, kot ga imajo vsi drugi potniki;
- ▶ Komisija je predlagala revizijo direktive o **kakovosti pitne vode**, ki bo izboljšala dostop do pitne vode za vse ljudi, zlasti pa za ranljive in marginalizirane skupine;
- ▶ v okviru **agende na področju obdavčenja** je Komisija predstavila več pobud, katerih cilj je ponovna vzpostavitev pravičnosti davčnega sistema EU z zagotavljanjem, da vsa podjetja plačajo pravičen delež davkov tam, kjer ustvarjajo dobičke¹⁴;
- ▶ s **trgovinsko politiko** EU spodbuja osrednje temeljne standarde dela, dogovorjene na mednarodni ravni: svobodo združevanja, pravico do kolektivnih pogajanj, nediskriminacijo, boj proti delu otrok in prisilnemu delu, inšpekcijo dela, zdravje in varnost pri delu ter dostojne delovne razmere. Socialna vprašanja so tudi ključni vidiki ocen učinka na trajnostni razvoj, ki se opravijo za vse trgovinske sporazume skupaj z ocenami ekonomskih učinkov, učinkov na človekove pravice in okoljskih učinkov;
- ▶ nova **evropska solidarnostna enota**, ki mladim, še posebej tistim iz manj privilegirane okolja, omogoča, da sodelujejo v solidarnostnih aktivnostih in pomagajo pri odzivu na družbene potrebe po Evropi, pri čemer razvijajo svoje kompetence in spretnosti;

EUR. Nedavno je EFSI podvojil finančno zmogljivost za mikrofinanciranje in socialno podjetništvo v okviru programa Evropske Unije za zaposlovanje in socialne inovacije.

¹⁴ Med temi pobudami so na primer direktiva proti izogibanju davkom, direktiva o avtomatični izmenjavi informacij o davčnih stališčih in vnaprejšnjih cenovnih sporazumih, direktiva o poročanju po državah v zvezi z multinacionalkami in predlog za ponovno uvedbo skupne konsolidirane osnove za davek od dohodkov pravnih oseb.

- ▶ od grškega primera iz leta 2015 se je uveljavila praksa, da programe za ekonomsko prilagoditev spremlja **ocena socialnega učinka**.

Poleg tega je konvergenca k boljšim socialno-ekonomskim rezultatom, socialni odpornosti in pravičnosti, ki jo spodbuja evropski steber socialnih pravic, nepogrešljiv del prizadevanj za okrepitev in dokončanje **ekonomske in monetarne unije**, kot je poudarjeno v poročilu petih predsednikov z junija 2015¹⁵ in predlogih Komisije, ki so temu poročilu sledili¹⁶.

Slika 1 spodaj prikazuje načine, kako je Komisija **socialne prednostne naloge vključila na različna področja politike**:

Slika 1 Ključne pobude te Komisije na področju zaposlovanja in socialnih zadev

V tem kontekstu je vzpostavitev stebra **ključno gonilo za posodobitev in dopolnitev zakonodaje EU, kjer je to potrebno**. Poleg že opravljenega dela pa Komisija skupaj z današnjim sporočilom predstavlja nov niz pobud, povzetih v okviru 1.

¹⁵ https://ec.europa.eu/commission/publications/five-presidents-report-completing-europes-economic-and-monetary-union_en.

¹⁶ Komisija je 6. decembra 2017 predstavila sporočilo z naslovom „Nadaljnji koraki za dokončanje ekonomske in monetarne unije: načrt“ (COM(2017) 821).

Okvir 1 Novi „sveženj za socialno pravičnost“, predstavljen 13. marca 2018

To sporočilo spremlja novi **sveženj za socialno pravičnost**, ki ga je Komisija sprejela 13. marca 2018.

Komisija predlaga ustanovitev **Evropskega organa za delo**, s čimer dopolnjuje prejšnje pobude za izboljšanje predpisov o napotitvah delavcev in koordinaciji sistemov socialne varnosti. Prosto gibanje je ena od najbolj cenjenih svobod notranjega trga, saj koristi posameznikom, gospodarstvom in družbam kot celotam. Danes pravično mobilnost zagotavlja obsežna zakonodaja EU, vendar je najpomembneje, da se ti predpisi učinkovito uporabljajo na terenu. V zvezi s tem bo vloga in dodana vrednost Organa:

- (a) olajševanje dostopa posameznikom in delodajalcem do informacij o njihovih pravicah in obveznostih ter do ustreznih služb;
- (b) podpiranje sodelovanja med državami članicami pri čezmejnem izvrševanju zadevnega prava Unije, vključno z olajševanjem skupnih inšpekcijskih pregledov;
- (c) mediacija in pomoč pri iskanju rešitev v primeru čezmejnih sporov med nacionalnimi organi ali motenj na trgu dela.

V pomoč pri pripravi in ustanovitvi Organa bo Komisija oblikovala tudi svetovalno skupino, v kateri bodo sodelovale ključne zainteresirane strani.

Komisija prav tako predlaga **priporočilo Sveta o dostopu delavcev in samozaposlenih do socialne zaščite**, ki temelji na posvetovanju s socialnimi partnerji EU in katerega cilj je spodbuditi države članice, da zagotovijo, da ima lahko vsakdo, ki dela, ustrezen dostop do socialne zaščite, na primer nadomestil za brezposelnost in za čas bolezni, ter da vanje prispeva. Danes ima približno 60 % ljudi pogodbe za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Vendar pa se vse bolj povečuje delež ljudi z drugimi vrstami pogodb, vključno s pogodbami za krajši delovni čas ali za določen čas, in samozaposlenih. Ta trend lahko povzroči neenakosti in socialna tveganja, če ti delavci nimajo zadostnega dostopa do socialne zaščite. Komisija je preučila možnost, da bi za obravnavo tega vprašanja predlagala direktivo, vendar zaradi raznovrstnosti razmer in omejitev pravnega okvira glede ukrepanja na ravni EU meni, da je priporočilo Sveta najprimernejša pot naprej za usmerjanje napredka na nacionalni ravni, zagotavljanje enakih konkurenčnih pogojev in podpiranje pozitivne konvergenca.

In nazadnje, Komisija si prizadeva za **evropsko številko socialnega zavarovanja**, ki bi kot digitalni identifikator poskrbela za interoperabilnost obstoječih sistemov. Milijonom turistov ter oseb, ki potujejo, živijo in delajo v drugi državi EU, bi omogočila, da enostavno dokažejo, da so vključeni v sistem socialnega varstva v domači državi, ter hitreje in enostavneje dostopajo do ugodnosti, do katerih so upravičeni, brez skrbi za varnost osebnih podatkov. To bi poenostavilo čezmejno prenosljivost pravic, omogočilo identifikacijo in preverjanje kritja v realnem času ter zmanjšalo tveganje napak in goljufij, ki so posledica uporabe dokumentov v papirni obliki. Poenostavilo bi se delo uprav na vseh ravneh. Ta pobuda je del delovnega programa Komisije za leto 2018: v skladu z načeli boljšega pravnega urejanja Komisija sodeluje z državami članicami in zainteresiranimi stranmi ter bo pozneje letos predstavila pobudo.

Za nadaljnje izvajanje stebra na ravni EU bo Komisija še naprej v celoti izkoriščala vsa obstoječa orodja, ki so ji na voljo. Uporabljala jih bo glede na področja politike in načela

stebra ob upoštevanju narave in obsega pristojnosti na ravni EU. To poleg spremljanja napredka v okviru evropskega semestra vključuje posodobitev in dopolnitev obstoječe zakonodaje, kot je opisano zgoraj, izboljšanje izvrševanja prava EU v državah članicah in podpiranje socialnega dialoga po vsej EU.

To velja tudi za **ustrezno finančno podporo prek skladov EU**, zlasti evropskih strukturnih in investicijskih skladov, programa Erasmus+ in drugih zadevnih programov. V nedavnem sporočilu z naslovom „Nov in sodoben večletni finančni okvir, s katerim bo lahko EU učinkovito uresničevala svoje prioritete po letu 2020“¹⁷ je Komisija pozvala, naj se s proračunom EU izpolnijo obljube, ki so jih dali voditelji na socialnem vrhu v Göteborgu, ter omogoči nadaljnji razvoj socialne razsežnosti Unije, vključno s polnim izvajanjem evropskega stebra socialnih pravic¹⁸. Komisija je poudarila, da bodo za izboljšanje zaposlitvenih možnosti in obravnavanje izzivov na področju spretnosti, tudi v povezavi z digitalizacijo, potrebna zadostna sredstva. Podrobnejši predlogi za večletni finančni okvir EU po letu 2020 bodo predstavljeni spomladi leta 2018.

4. Izvajanje stebra na nacionalni ravni

Večina pristojnosti in orodij za uresničevanje evropskega stebra socialnih pravic je v rokah lokalnih, regionalnih in nacionalnih organov, socialnih partnerjev in civilne družbe. Izvajanje stebra je v zelo veliki meri odgovornost držav članic na različnih vladnih in upravnih ravneh, pomembna naloga EU pa je, da jih pri tem podpira. Socialni partnerji na vseh ravneh imajo ključno vlogo pri izvajanju stebra v skladu s svojo avtonomnostjo pri pogajanjih o sporazumih in njihovem sklepanju¹⁹. Pogodba o delovanju Evropske unije izrecno priznava spoštovanje različnosti nacionalnih sistemov, ki urejajo odnose med delodajalci in delojemalci, ter avtonomijo socialnih partnerjev. Komisija že več let države članice poziva, naj socialnim partnerjem namenijo večjo vlogo na področju zaposlovanja in socialnih zadev, saj je njihova vključenost ključna za večje poistovetenje z reformami. Nevladne organizacije, zlasti kadar opravljajo socialne storitve, so prav tako izjemno pomembne pri spodbujanju in uresničevanju stebra.

¹⁷ COM(2018) 98 final.

¹⁸ V sporočilu je Komisija poudarila: „V naslednjem večletnem finančnem okviru bi morale biti razpoložljivo financiranje boljše usklajeno s prioritetami politike. Graditi bi bilo treba na tem, kaj deluje dobro že danes, hkrati pa predvideti izzive, ki nas čakajo v prihodnosti. V skladu z Rimsko izjavo bi moral proračun Evropi omogočati, da je varna. Da je bogata in vzdržna. Da je socialna Evropa. In Evropa, ki je na svetovnem odru močnejša.“ Komisija je prav tako izpostavila: „Proračun EU bo moral izpolniti obljube, ki so jih dali voditelji na socialnem vrhu za pravična delovna mesta in rast v Göteborgu. To pomeni nadaljnji razvoj socialne razsežnosti Unije, vključno s polnim izvajanjem evropskega stebra socialnih pravic, in podporo mladih ter mobilnosti evropskih državljanov.“

¹⁹ Nedavni primer ukrepanja socialnih partnerjev je avtonomni okvirni sporazum o aktivnem staranju in medgeneracijskem pristopu, sklenjen 8. marca 2017. Primer sporazuma socialnih partnerjev, prenesenega v pravo EU, je Direktiva Sveta (EU) 2018/131 z dne 23. januarja 2018 o izvajanju Sporazuma, sklenjenega med Združenjem ladjarjev Evropske skupnosti (ECSA) in Evropsko federacijo delavcev v prometu (ETF), o spremembi Direktive 2009/13/ES v skladu s spremembami iz leta 2014 Konvencije o delu v pomorstvu iz leta 2006, kot jih je odobrila Mednarodna konferenca dela 11. junija 2014.

Evropski steber socialnih pravic opredeljuje bistvena načela in pravice, zato služi kot vodilo za doseganje učinkovitih rezultatov na področju zaposlovanja in socialnih zadev. Enotna rešitev za vse ne obstaja in prav zato steber zajema raznovrstnost nacionalnih razmer. Čeprav se države članice pogosto spopadajo s skupnimi izzivi in podobnimi težavami, se rešitve, ki jih morajo najti, med seboj gotovo razlikujejo. Razlog za to so raznovrstni nacionalni sistemi in tradicije, različna izhodišča in specifične socialno-ekonomske razmere.

Trenutno gospodarsko okolje ponuja priložnost za spodbujanje vključujoče rasti, posodobitev socialnega tržnega gospodarstva EU in vlaganje v ljudi v skladu z evropskim stebrom socialnih pravic. Gospodarstvo EU še naprej krepko raste²⁰. Od začetka jeseni leta 2014, ko je Komisija nastopila svoj mandat, je bilo ustvarjenih več kot 9 milijonov novih delovnih mest²¹. Stopnja brezposelnosti enakomerno upada in je najnižja od leta 2008. Število zaposlenih v EU znaša 236,3 milijona, kar je največ doslej. Vendar je v EU še vedno 18 milijonov brezposelnih, dohodek gospodinjstev je v več državah članicah še vedno nižji kot leta 2008, prav tako pa, zlasti ob upoštevanju hitrosti in obsega aktualnega razvoja, ostajajo številni nerešeni socialni izzivi, od digitalizacije do staranja. Še vedno obstajajo tudi velike razlike v razmerah med državami članicami in znotraj njih.

Prednostne naloge se bodo seveda razlikovale, evropski semester pa je za države članice priložnost, da dosežejo napredek pri izvajanju stebra in o njem poročajo. Poročila o državah, nedavno objavljena v okviru cikla evropskega semestra 2018²², opisujejo naravo in obseg izzivov na nacionalni ravni v zvezi s prizadevanjem za boljše delovne in življenjske pogoje, pravičnejše in boljše delujoče trge dela, boljše sisteme izobraževanja in usposabljanja, ki bodo mlade opremili s primernimi in ustreznimi znanji in spretnostmi, ter trajnostne in ustrezne sisteme socialne varnosti. Nacionalni programi reform, ki naj bi jih države članice predložile aprila, bodo določili prenovljene prednostne naloge in nadaljnje konkretne ukrepe na nacionalni ravni. Ti programi bodo podlaga za priporočila za posamezne države, ki jih bo Komisija predlagala spomladi leta 2018. Hkrati bo Komisija še naprej sodelovala z državami članicami, da bi zagotovila, da se vsa sredstva EU dobro izkoriščajo za podpiranje strukturnih reform ali vlaganje v ljudi v skladu s prednostnimi nalogami, opredeljenimi v poročilih o državah in priporočilih za posamezne države.

5. Spremljanje izvajanja stebra

Evropski semester za usklajevanje politik je primerno orodje za spremljanje napredka na ključnih področjih, ki jih zajema evropski steber socialnih pravic. Evropski semester temelji na poglobljeni analizi, specifični za razmere v vsaki državi: priznava raznovrstnost

²⁰ Glej Zimsko gospodarsko napoved 2018 Evropske komisije:

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/winter-2018-economic-forecast_en in četrtletno poročilo o pregledu razvoja na področju zaposlovanja in socialnih zadev: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8063>.

²¹ Večino teh novih delovnih mest je mogoče šteti za „kakovostna“. 78 % delovnih mest, ustvarjenih od tretjega četrtletja 2014, je za nedoločen čas, 88 % pa za polni delovni čas.

²² Sporočilo o oceni napredka pri strukturnih reformah in preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij ter rezultatih poglobljenih pregledov (COM(2018) 120).

izzivov in potrebo po prednostnem obravnavanju glede na različna izhodišča in razpoložljivost sredstev v različnih državah. Z evropskim semestrom se lahko sčasoma strukturirajo tudi skupna prizadevanja: temelji na poglobljenem dialogu in celoletnem poročanju, ki je pregledno in odprto vsem akterjem, uporablja pa se zlasti za strukturiranje medsebojnih strokovnih pregledov in primerjalnih analiz med državami članicami. Na podlagi napredka, ki je bil v zadnjih letih dosežen pri krepitvi socialne razsežnosti evropskega semestra, je Komisija začela izpopolnjevati obstoječa orodja in delovne metode, da bi odražali evropski steber socialnih pravic, odkar je bil ta razglašen. Za to niso potrebne temeljne spremembe ali oblikovanje novih instrumentov, prav tako pa to ne prinaša dodatnih upravnih obremenitev za države članice.

Potrebno bo tudi bolj tematsko spremljanje izvajanja, da se zajamejo vsi vidiki različnih načel stebra ter pregleda učinkovitost spremljanja in izvajanja v praksi. Redne objave EU, kot sta letno skupno poročilo o zaposlovanju ter poročilo o pregledu razvoja na področju zaposlovanja in socialnih zadev, bodo služile za podrobno preučitev specifičnih vprašanj. Agencije EU, dejavne na tem področju²³, bodo prav tako zadolžene za poglobljeno poročanje o načelih, ki bolj neposredno spadajo pod njihove odgovornosti. Socialni partnerji in organizacije civilne družbe na ravni EU pa se lahko bolj osredotočijo na nekatera načela, ki jih posebej zanimajo.

Kot del evropskega semestra bodo dodani trije novi elementi, ki bodo pomagali spremljati izvajanje evropskega stebra socialnih pravic:

- ▶ **Vključevanje prednostnih nalog stebra v evropski semester in izbiranje tem za podrobno letno poročanje:** načela in pravice iz stebra se bodo upoštevali v celotnem ciklu evropskega semestra pri spremljanju, primerjanju in ocenjevanju doseženega napredka. Hkrati bodo nekatere specifične teme v zvezi s stebrom označene za vsakoletno podrobno ocenjevanje. To velja zlasti za letni pregled rasti (objavljen novembra), ki določa gospodarske in socialne prednostne naloge na ravni EU, in poročila o državah (objavljena februarja/marca), ki so podlaga za smernice za posamezne države. Teme bodo izbrane po posvetovanju z vsemi akterji in zlasti zadevnimi odbori, ki predstavljajo države članice.
- ▶ **Nudenje tehnične pomoči, spodbujanje primerjalnih analiz in izmenjava dobrih praks:** evropski semester je forum za dialog z zainteresiranimi stranmi, izmenjevanje izkušenj in krepitev vzajemnega učenja med državami članicami, pri čemer podpira pozitivno konvergenco k najuspešnejšim državam. Organi, ki se v okviru evropskega semestra ukvarjajo z vprašanji zaposlovanja in socialne politike, kot sta Odbor za zaposlovanje in Odbor za socialno zaščito, so že začeli primerjalno analizo konvergence politik. Poleg tega je Komisija v sporočilu z naslovom „Nadaljnji koraki za dokončanje ekonomske in monetarne unije: načrt“²⁴ predlagala, da se okrepijo tekoča prizadevanja v

²³ Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja (Cedefop), Evropska fundacija za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer (Eurofund), Evropska agencija za zdravje in varnost pri delu (EU-OSHA) in Evropska fundacija za usposabljanje (ETF).

²⁴ COM(2017) 821 final.

zvezi s primerjalnimi analizami politik v Svetu in Euroskupini. Poleg finančne podpore prek evropskih strukturnih in investicijskih skladov je podporna služba Komisije za strukturne reforme povečala ponudbo prilagojene podpore za institucionalne in upravne reforme ter reforme politik²⁵.

- ▶ **Ocenjevanje in spremljanje uspešnosti s pomočjo novega pregleda socialnih kazalnikov:** skupaj s predlogom za steber je Komisija predstavila tudi nov pregled socialnih kazalnikov. Pomagal naj bi pri pregledovanju uspešnosti držav članic na področju zaposlovanja in socialnih zadev v povezavi z različnimi razsežnostmi stebra. Prvič je bil uporabljen za pomoč pri pridobivanju podatkov in poglobljanju analize v skupnem poročilu o zaposlovanju 2018, kazalniki pa so se uporabili kot podlaga za analizo v poročilih o državah za leto 2018. Ti kazalniki sicer ne zajemajo vseh vidikov spremljanja stebra, dajejo pa uporabne podatke o razmerah na terenu, ki omogočajo primerjave v določenem časovnem obdobju in med državami. Pregled kazalnikov in statistična podlaga zanj se bosta ob podpori držav članic še naprej razvijala.

²⁵ Od leta 2015 je podporna služba za strukturne reforme izvedla skoraj 500 projektov tehnične podpore. Primeri takih projektov na področju socialnih zadev vključujejo: (i) podpiranje uvajanja zajamčenega minimalnega dohodka; (ii) podpiranje oblikovanja in izvajanja politik vključevanja za migrante in begunce; (iii) izboljšanje sistema za ocenjevanje invalidnosti in storitev za invalide; (iv) izboljšanje oblikovanja in izvajanja aktivnih politik trga dela; (v) podpiranje reforme izobraževanja oseb s posebnimi potrebami.

Okvir 2 Novi pregled socialnih kazalnikov²⁶

uporablja se kot referenčni okvir za **spremljanje napredka** pri doseganju „trojnega A“ na socialnem področju

omogoča **primerjalno analizo** dobrih rezultatov za izboljšanje splošne **uspešnosti** in **konvergence** za nekatera področja omogoča **primerjavo** uspešnosti EU z uspešnostjo **mednarodnih akterjev**

ima ključno vlogo pri evropskem semestru, saj zagotavlja podatke in **kvantitativne informacije**

uporablja se v **odborih**, ki imajo ključno vlogo pri evropskem semestru, in je bil prvič uporabljen v **skupnem poročilu o zaposlovanju** za leto 2018; za skupno poročilo o zaposlovanju za leto 2019 bo še dodatno razvit

Pregled socialnih kazalnikov zajema 35 socialnih, izobraževalnih in zaposlitvenih kazalnikov (vključno z razčlenitvijo po starosti, spolu in izobrazbi), ki so razdeljeni v tri kategorije in dvanajst področij.

Enake možnosti in dostop do trga dela

- ▶ izobraževanje, znanja in spretnosti ter vseživljenjsko učenje
- ▶ enakost spolov na trgu dela
- ▶ dohodkovna neenakost
- ▶ stopnja tveganja revščine ali socialne izključenosti
- ▶ mladi

Dinamični trgi dela in pravični delovni pogoji

- ▶ struktura delovne sile (stopnja zaposlenosti in brezposelnosti)
- ▶ politike trga dela
- ▶ prihodki in plače

Javna podpora, socialna zaščita in vključenost

- ▶ učinek javnih politik na zmanjševanje revščine
- ▶ predšolska vzgoja in varstvo
- ▶ zdravstveno varstvo
- ▶ digitalni dostop in digitalne spretnosti

6. Zaključki

Evropska unija že desetletja pomaga povečevati blaginjo in socialno pravičnost. Danes je Evropa eden najbolj privlačnih krajev za življenje na svetu. Vendar je gospodarska in socialna kriza zadnjega desetletja močno vplivala na našo družbeno strukturo, kar je pod vprašaj postavilo bistvo našega socialnega tržnega gospodarstva.

Evropa se je izvila iz krize, zato je čas, da se ozremo v prihodnost, stopimo v korak s spreminjajočimi se razmerami in obravnavamo širše socialno-ekonomske izzive Evrope ter tako prenovimo in ohranimo naš gospodarski in socialni model.

S pojasnitvijo, za kaj se Evropa zavzema, evropski steber socialnih pravic določa načela in pravice, ključne za socialni napredek, ki prinaša koristi tako državljanom kot družbam in služi kot vodilo za nadaljnje ukrepe.

Zaveze, ki so jih voditelji EU sprejeli na socialnem vrhu v Göteborgu, so del širšega programa za oblikovanje prihodnosti Evropske unije 27 držav. Uresničevanje evropskega stebra

²⁶ Za več informacij o pregledu socialnih kazalnikov glej: <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/social-scoreboard/#>.

socialnih pravic za vse Evropejce je skupna odgovornost. Vlade, socialni partnerji in nevladne organizacije ter lokalne, regionalne in evropske institucije so pripravljeni in zavezani prispevati k tem prizadevanjem.